

Nordiska fornlemningar 16

Vapen

Återutgivning av text från 1819

En gratis e-bok från
e-boksforlaget.se

Nordiska fornlemningar 16
– XVI. Vapen
– Återutgivning av text från 1819

av Johan Gustaf Liljegren
och Carl Georg Brunius

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-295-4

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du läsa om några av Sveriges första ”vapen”. Men det här handlar inte om svärd eller pistoler utan de symboler som användes av adeln som ”vapen” = adelsvapnen.

Du får exempel på adelsvapen i form av ett flertal vapensköldar samt en kort text som beskriver de flesta – och vilken släkt de användes av.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1819 i tidskriften ”Nordiska fornlemningar. I-II Häftet” med rubriken ”XVI. Vapen”. Författare till texten är Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksbiblioteket i januari 2017.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

XVI.

Vapen

Den här texten publicerades ursprungligen år 1819 i tidsskriften "Nordiska fornlemningar. I-II Häftet" med rubriken "XVI. Vapen". Författare till texten är Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

Då Heraldiken är en af Historiens hjelpredor, och så länge vi ännu ej hunnit att i likhet med våra grannar Danskarne få en vapenbok, som innehåller äfven de före Riddarehusets upprättande lefvande Adelsmäns vapen, torde hvarje försök att utgifva samlingar af medeltidens, äfven så väl som sednare tiders outgifna vapen, ej anses öfverflödigt eller utan nytta. De här anförde äro, med undantag af N:o 3 och 4, hemtade af sigiler under Permbref, uti Hans Excellence StatsMinist. Lunds Acad. Cantzl. m. m. Herr Grefve L. VON ENGESTRÖMS Bibliothek.

1. Åbjörn Jönssons med omskrift: s (*Sigillum*) ABERNI :: IOHANNIS under brefven N:o 49 och 52 af år 1410 och 1412.

2. S'göstau magni militis finnes jemte föregående vid år 1412.

3. Erik Trolles vapen på en grafsten uti Vadstena klosterkyrka med omskrift: hic jacent Ericus Trolle et Hacuinus Karlson.

4. Arvid Trolles med omskrift: S'aruif trulle, under ett bref af år 1475 ibland Nydala Permbref på Kongl. Bibliotheket. Af dessa synes, det den satsen, att Trollefamiljen alltid fört det halshuggna Trollets kropp i sin vapensköld, ej eger fullkomlig tillförlitlighet.

5. Begagnadt af Bo Hemmingsson under N:o 8 af år 1351. Omskriften: s'JOHANNIS Hem. synes utvisa, det Bo begagnat sin broders Johan Hemmingssons sigill: denne nämnes såsom Ridd. 1349. Deras fader var Sv. R. Råd 1328. Efter farfadren Ödgisl. Lagmannens i Varend (år 1299) Nicolai son kallas ätten än Ö d g i s l a s ö n e r, än åter L e j o n m u n efter vapnet, hvilket enligt G. H. Barfoth i *Sv. och Götha Sköldungaminne Msct.* är ett hvitt lejonansigte i blått fält med 7 hvita och 7 blå fjädrar, alternerande på hjelmen.

6. Villars vapen under brefvet N:o 18 af år 1361. Omskr. borto.

7. Magnus Foos Ridd. under N:o 23 af år 1376. omskr. (ma)GNI - - MI (*litis*).

8. Jöns Magnusson un der N:o 31. 1385 omskr. + s'JOHANNIS MAGNVS.

9. Underhärads höfdingens i Sigvida Hd. Peter Thangs vapen i Sigill under br. N:o 41 af år 1398. Omskr. + s'petri: ionson*

10. Marci i Frödu ng hult vapen under br. N:o 45 år 1408. Omskr. + s'MARCUS. KARLSON.

11. Peder Djäkns under br. N:o 47 år 1409, närvarande vid tinget i Wimmerby å Lagmans vägnar.

12. S'THORSTANI SIMONIS under br. N:o 52. dat. 1412.

13. s'clauus + ban + den:lypp + under br. N:o 61 år 1423.

I brefvet heter han *Faeanlypin*. Samma vapen finnes under brefvet N:o 30 af år 1385 med omskr. S'BIRGERI - - - eller såsom Birger Jönsons vapen. I Upsala Domkyrka finnes en grafsten med samma

vapen, ehuru bilden vänd åt motsatt sida mot den i det här framställda vapen, samt en Canik i hela sin skrud, med omskr. Anno Dni MCDLXXXVIII V ydus May obiit nobilis ac venerabilis vir *dominus* Ericus van Lypen Canonicus Vpsaliensis IX. *Annorum*, eller 1488: d. 11 Maj dog välbördig och ärevördig man, H:r Erik van Lypen, som 9 år varit Canik i Upsala.

14. andres * andres * sor. * och

15. S' KNUT NICHLISSON samt

16. Åbjörn Jonssons Byfogotans i Söderköping med omskr. Sigillum Aberni Johanis: alla 3 under br. N:o 65 af år 1426.

XVI.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

Vapen.

Viktiga ord och personer

Brunius, Carl Georg.

[1792–1869] Konstnär, arkitekt och konsthistoriker som växte upp i ett av världens mest hållristningsrikaste områden, Tanum. Mest känd för sin bok ”Försök till förklaringar öfver hållristningar” som kom 1868.

von Engeström, Lars.

[1751–1826] von Engeström började sin karriär på Lunds universitet och blev senare jurist, diplomat och svensk utrikesminister.

Liljegren, Johan Gustaf.

[1791–1837] Svensk fornforskare och riksantikvarie. Var en av landets första professionella arkeologer och var verksam som professor i ämnet vid Lunds universitet. Var en av 1800-talets främsta experter på runor och gav bland annat ut ”Run-urkunder” (1833).

MCDLXXXVIII.

Romerska siffror som anger året 1488.

Trolle, Arvid Birgersson.

[död 1505] Svensk lagman och godsägare. Arvid var en av Sveriges rikaste män någonsin och ägde nästan 1000 gårdar samt hela Nyköpings, Stegeborgs och Borgholms län. Han tvingades fly till Danmark år 1501 efter det misslyckade upproret mot unionskungen Hans.

Trolle, Erik.

[1460–1530] Svensk riksföreståndare, riksråd och jurist. Började sin karriär inom kyrkan men satsade i stället på politiken och blev riksråd år 1487. Tvingades fly till Danmark år 1521.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"

- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulla patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)